

<p>راہ برہمہ گرفتہ دور شمال بستہ نوشین لب تو دیدہ لب نوشین تا و اسنہم نزدیکین ان بستہ آئینہ دل تو رنگ ملال بستہ</p>	<p>بے چون ترم و صفت نام کفرت تو آنکس کر تاب جوان ہر جا سوال کرد تا در رکابت از تو نگین کا سنجہم صورت چکودہ بندم در خاطرت چہاں</p>
<p>این نظم بت جامی با تازہ دستہ گل کر بوستان سعدے طبع کمال بستہ</p>	
<p>سب ترنمندان تست قضا المیز کردہ ام از نم بر جاہر ایشین بود زلف شکن بر شکن چہرہ بر گہ سوے تو عشاق را رہ نشود مشتہ یاد اسیران بکن دواہ فقیران نادک آہ مراست آن چو کمان این چہرہ</p>	<p>میوہ مانع بہت بلکہ از ان نیز بہ خورق پیشین چو بہ عاشق غمیدہ را شد دل خلقی اسیر جہنمی گردین زلف چو دریا گشتان بگذری از شک شامی خوبان سپاہ شکر خیزین ز وہاہ باقد خسبہ یافتہ رشتہ اشک نگر</p>
<p>در برجامے دلش می طہر از دست تو تا دلش آید بہت بر دل او دست نہ</p>	
<p>وز ہر قرہ خوناب رفتہ از دیدہ در خوشاب رفتہ خوبان ہمہ در رکاب رفتہ</p>	<p>اے بے تو دیدہ خواب رفتہ باز آگہ ز رفتن تو طرا ہر جا تو ہمہ ناز ماندہ</p>

<p>از سینه پهلوی شش را بکنند پیش رخ تو ثواب رفته ماه آمده آفتاب رفته</p>	<p>در باد و رایت معاشران را با آن همه نور ماه تابان در یوزه کمان حسن مشیت</p>
--	---

خونایه دل که رحمت جاسی
خونیت که از کباب رفته

<p>در بگرییم ز گل تیسره بر وید لال اشک سرخم که بدنیگونه کشد وینا نیت غیر از دل و آن نیز لصد پیکار که بود که رسد تیارا حال روز شیرینی آن بوسه مرا تنهال دمن غنچه گشت دیار ابدندان تو</p>	<p>گر نیالم ز دل خاره بر آید ناله گشته و نیال سفر کرده سوار روان انچه در وصله شنیدیم عشق مرا جان ستم کسیک بوسه بیا تو ایام خوردم از خال لب و تنجیل بوسه گر زنده بالین غنچه دمن لایطین</p>
---	---

چهارده ده ساله نچه جایی بر تافت
کرد بیرون ز کفش حاصل نچه سال

<p>تفقد الکف اوجاوت عماس سواد با سعاده و السلام شود گلگون ذاب بیدرمان علم بیرون زند آتش زندان</p>	<p>سلام افکرمات حاجت جاسی علی اکفان و اذو حلت اگر در نامه رول نویسم و گریه نامه سوز سینه گویم</p>
---	---

زبان بکشاده بر من من جان	همه عالم بطن عشقبا آری
ولو قلنا اے یوم القیامہ	نیاید تھمہ دوری بیایان

پشیمان شد ز لان عشق جامی	
ولکن لم یس نخدیہ المتدامہ	

خود مرده پیش زنده دلان از فشرده از نخل ارز و برد دولت نخورده بہ یکبار گے زمام ارادت سپرده دست ہوس نچوان نوالش تبرہ کان رشتہ از قبیل علایق شمرده بہ در تنگنا سے توبہ و تقوی فشرده بہ	ہر کس کہ نیست زنده بعشق تو مرده بہ ہر کس نہال شوق تو در باغ جان نکشت خوش خایہ نیست عشق کفایتش چون حنغ سفلہ میدہ بر اندر نوال زہر اے کشخ سجدہ را شمر شہ طراہ فقر ترا ہر کہ عیب بادہ نشان ہمیکند
--	---

جامی خیال حال و خط تیکوان مبنہ	
کاین لکشاز صفہ خاطر سترده بہ	

ارائے قیہ وجہ الشرحہ شیدم شردہ اے اتا الشرحہ ز انظر حقیقت گشتم آگہ بناشد دعویٰ خوبے موجہ نیادادنت کس زینگوہ کوتاہ	کشادہ از چہرہ مشکین رقعہ ز قدش چین درخت وادی طوطہ لبش بکشادہ ہر از ملکہ لعل برویش ماہ را از بیج و تہ بیران زلف درازم دسترس نیست
---	---

در دین غم چون بست بست	تیر پایش صبا تا از تن گل سا
لبطف قدره جاسے رود رفت	تر سے لطف قدر علی افسر قدره
برگرد ماہ دائره بر شک چین منہ دام زریب در ره مردان دین منہ چشم مرا گزاشته پا بر زمین منہ بر عاشقان سخره دانج جبین منہ من زنده ام هنوز رکعتی سخن منہ جز بندہ کہینہ و سگ کترین منہ	بر برگ گل رسم ز خط غم برین منہ چون مے کنے خرام بکش زلف پیریا حیف ست بر زمین کف پیت خدیرا گفتی بجان کس نم دانع بعد ازین بر من بہ یکروز خم بجمامت کن ارباب عشق را چوستانی مرا
جامی گر سجد در پیش بے ادب سبش ہر جان شان یای دی آنجا چین منہ	
شک تر پیرا ہن گل رنجت آب چشم ما بخون آ میخند ہر یک از موسے و گر آویخت ہر کد ام از گوشہ بگریخت خاک کویت را بزرگان بخند رشتہ جان از تنم بگیند	اسے خلت لغتی ز تو آنکیند با خیال لعل رنگ آ میز تو دارم انداز لبت تو صد بارہ سگ آہوان ز دیدہ زریب چشم تو چشم من ہر شب بخت چوی تو نامہ ز لبت تو او کت بادہ ام

	<p>جامی از وصف دیانت نامست گرچه مردم صد خیال انگشت</p>	
<p>ز سب لطف قدر اعلیٰ او قدر که خوش باشد سنمنا سے ہو کے از میر درویشان چو گم وم لسیل چو آب الحمد لیسر ترا دیدم براہ افتادم از وہ سے دیوار مارا یافت کوتہ</p>		<p>ملطفت قدرہ و لماز و آن بہر وہی سخن زمان رو گویم مرا با آن دیان ہریت نہا نجلن کشند ام تیغ تو بگدشت نیز نعم بخر راہ سلامت محم عشقت در آرزو و بام</p>
	<p>چو طنبور از تونالان بود جاسے فراقت زادے الطنبور نغمہ</p>	
<p>ہست بردرول من ماہ تا ماہی گاہ چون مدارو ہی عشقت در آن طفل گاہ آب دید مانع می شود گودو آہ آن مسیہ رو ہیج رو سے من نیلار نگاہ غزہ گشم بینر تم دستے بہر شاخ گیاہ گر پذیر و ہندام اکنون ستم از جان زالان و جگر خواری احسن نہ حسنا</p>		<p>آب شیم تا باہی رفت آہم تا باہا شد معلم پرور تعلیم خسلق اما چو سو بعد ایامی کہ بینیم رخت پیش نظر خاک پایت را گدہ میدارد از رویم ز قب انتم از شوق من گریان پایت بگر جان شیرین گفتم آن لب ازین تلخ آہ ہست جامی با با با این جوی ہر</p>

<p>رسید بار طریق بخارها کرده نموده همچو گل از غنچه پیرین ز قبا شانده رشته نخوی از ریحان زلفت لشید خا خطا بر من و نیارم بر دے ز لطف عمیش امید میدارم صفای مشرب آن چشمه زلال زنگر</p>	<p>گره زاپرد و بر رخ ز روی و دگرده هزار پیرین صبر را قبا کرده شیم سنبل و گل سپند صبا کرده گمان که را کے صوابش درین خطا کرده که خطا عفو کشد بر خطا سے ناکرده که عدد کدورت با دیده و صفا کرده</p>
--	--

نگرده توبه ز عشق تو جامی آخر عمر
 چه جائے توبه ز عمر سے کہ کار با کرده

<p>جانا چه شد که خبک خفا ساز کرده دل را بدام طرہ طرار است هرگز نکرده نه نیاز من انفات در هوش دار و در قدرت ننگند ایم صدمه پیش زنده شدت لب تاب خون خورده ام بسی بزمی بگرد جام</p>	<p>تا سازی جو نیت من آثار کرده جان را اشکار غمزہ غماز کرده در ذات که کرده ز سر ناز کرده مارا بعشوه مست و سر انداز کرده گر چون مسیح دعوی اعمار کرده در بزم وصل خویش سر اواز کرده</p>
---	--

جامی روح نعت داود بوسے گل
 ہر جا و غنچہ دستر خود باز کرده

<p>رنج بر افروخته ماہ منور مشرق</p>	<p>تجدد بر افزائش رشک منور مشرق</p>
-------------------------------------	-------------------------------------

<p>دو رنگوئی کی بیخ قوی و پروزا افزون است نیست حد شبر این لطف ملاحظت است خوی تو با ہمہ عشاق فنا و گرم است پیش بابا سے تو سنیہ ہمہ سوز قدان اند کے سایہ فگن بزم دولت وصل</p>	<p>دو رنگو بود و امروز نگو تر شد روح قدسی کہ بدین شکل مصور شد و روح با چه ضایعی و ستر شد جای آن دارد اگر بر ہمہ سرد شد کہ پس از محنت بسیار بدتر شد</p>
<p>جامی از حرف ریای پاک بشو لوح ضمیر دوسہ روز کہ حرفین سے ساغر شد</p>	
<p>بار و گرم کشش ز جفا دماغ بسینہ ہیات کہ شاید غمہای تو گرو پیش آگہ بر گریست از طالب عشقی گنجست دل من کہ ز پیکان تو وارد دل جا غم تست نگہ دارش از انجیا جانم سوی تن زار زوی خال تو آید</p>	<p>تا مرہم پیشینہ بود و دماغ بسینہ تا دل نشود پاک ز غل سینہ ز کج کاین درد سہراست کند اہ بسینہ صد گوہر سیراب بہر کج و فینہ شہر طست ز شاہان جہان پاس خنہ چون مرغ کہ آید زمین از سہ چہینہ</p>
<p>تایار کست میل غمہا سے تو جامی از خون جگر رنگ کن اوراق سفینہ</p>	
<p>اسی کہ مرا بصد جفا سینہ نگار کردہ بوسہ قرار کردیم از لب خود چو جان دہم</p>	<p>یا تو کیست عہد من گر تو ہزار کردہ جان بلیم رسید کو اچہ قسہ ار کردہ</p>

<p>چشم آفتاب را ز بر عمار کرده بالمش خار و داد لب تر خار کرده غارت عقل پوش رافتنه سوار کرده کلبه محنت مرا با مع و بیمار کرده</p>	<p>خط عذار گشت این بای که مشک سوخته خواب گم جبر از خود ساخته حریر گل جلوه کنان پیر روی مرکب ز پیران روی چو گل نموده سپهر بران قزو</p>
<p>جاسے اگر نہ عاشقے در رہ نیکوین چرا دل بدو نیم ما تڑہ چشم چهار کرده</p>	
<p>چمنے بدین دو دیدہ در خون شسته بارے بقدر طاقن پشت شکسته آن ہم بیار و پر دل از غم ترسته از زلف خویش یکدو ستاری گسته بندی برین شکاری از دام حبسته پیش سگانت طمر جگر گسخته</p>	<p>باز اسے مرے بدل ریش خسته پشت شکست چو تو گر بار می نمی چون دل نید پر غمت گزدر گسسته گسست دل نام صبور بیامی او جان کز غمت گزینت میان طراش سپار خون بست بزم جگر از میان سو</p>
<p>جامی ز دست داد دل دین ترا گفت بر طرف گل ز سنبل سیراب دستہ</p>	
<p>سہ نیاز من آستان میخانه خوشانو ای نے و نور بامی ستانہ کہ شرح آن نوان دل بصر زمان شامہ</p>	<p>شدم ز مدر سہ دغا نقاہ بیگام صد آذکر ریائی تھے و ہر ذوقی شیخ شہرچی می پرسی و محاسن او</p>

<p>متاع تو یہ وقفہ سے بیکر و سپانہ گفتہ اندورین گنبد پڑا نسانہ بپاسے شمعے دل از روز خود چو پروانہ</p>	<p>کجاست ساقی چمان نسکن کہ بہ فروم از عشق کوی تو افسانہ ازین خوشتر بسوز بال و پر سعی تا بیا سائے</p>
<p>ز تن پرست بچو سراہل دل جامی کہ نیت ہر صدف نے جاے در یک دانہ</p>	
<p>کہ و وصولش کار شاقان بکام دل شد کا پنجہ محصول مرادست از ان حاصل شد گوئی آن زنجیر پابی عمر مستعمل شد ز آسمان بہ نجات خاکیان حاصل شد نصرت کامل نصیب خسرو عادل شد فتنہ راوردہ تمنغش پیش آن جائل شد در دل دشمن را سر راہل شکل شد کاقاب عدل و افاق را شامل شد</p>	<p>یار بے بین منشور اقبال از کجا حاصل شد یار بے بین بیابہ اعمال نقش کلک کست پایدارت از مسلسل خطش ایام حیات تا سر فتح ست نے نے آیت معجز نشان حاصل نمود آیت انکار ز دیوان فضل شاہ ابوالغازی کہ ہر جانات تاجات جان لو کس آدر آن بکشاد ہر جانکتہ ظلم کو چون سایہ بنشیند تک چاہ عدم</p>
<p>جامی از ہر برج اوزبان بکشادہ است باریاد از ہر بحر خویشتن قابل شدہ</p>	
<p>دید از تو فتنہ ہنید یا بلا ہستہ القصد ز سر تا پایا بلا</p>	<p>اسے تراخ فتنہ و بالابلا دھنی از سر تا پایا آونختی</p>

<p>یکسر مونا انداز ناما پلا عاقبت خواہند مردم با پلا</p>	<p>نخت آغاز میدان سیکند تو بلائی دز تو رستن عاقبت</p>
<p>تا باق بلا بلا شد نام تو در و عا جاعے تخت الایلا</p>	
<p>ای جگر خوارگان ضلالت ران بلا شیوہ تانیم بیلا کودل ز دیدہ راز دست جلا صار منے خیالہ بد لا از شد دے معاشرہ عقلا حسرت خدا غر شایہ و علا</p>	<p>عشق جانان نہاد جوان گر نگوید جواب بوسہ بی خط بر آئینہ رخس نگیت با خیالش من ز میان رستم حیرت عشق راہ عظم ز د چارہ کار ما کہ داندر ساخت</p>
<p>فضل جامی بس این قدر کہ کند خوش بینی ز خسر من فظلا</p>	
<p>در ان شدہ عشق تو معمورہ تقوی چون لعل تو آموزند اذالفت و سجے ہمایہ خورشید بدین شیوہ جو عیبے ای داد امین بود این نور نکلے بجزون طلب خاطر مہین سکے لیلے</p>	<p>ما ہی صورت زریا سے تو مجھ کو پہنچی در مکتب عشق تو خود با ہمہ دانش از فکر جہان فرد شواید کہ تو ان شد در کوی تو گر پر توی ارز و تو نیم تو باں بایل ہمہ بالفت شمایل</p>

<p>کافقاده زبالا ز زمین سایه طوبی</p>	<p>طوبی است قدر تاز تو دان لغت لایز</p>
<p>جامی ز می لعل لبست چاشنی یافت در یافت یہ می خانه ہمہ دینی و عقیقی</p>	
<p>ز شمشیر حلی جو سی و بادہ عینی لیدیک روحی و قلبی الیک منتقلی تیرس ماہ من از تالما سی نیم شبی بیرن صفت کہ تو سرست بادہ طربا نعا دہی و حسرت و زادن بی</p>	<p>نشان جام ہم و آب خضرمی طلبی چہ شد ز کوی تو گر یکد روز ماندیم اگر چہ پایہ قدرت فراز کیوان است شب فراق خون خوردن منت چہ خبر گذشت صبح وصال رسد شام فرا</p>
<p>بشیخ شہر گلو جامی حکایت عشق مجو سے از غمی فہم نکتہ عربی</p>	
<p>بدین جہان نہنی با بجان جہان نرسی تو پای بست زمینی تا سمان نرسی از ان تہیں کہ دیگر بوستان نرسی گوی تا کبر یگان ہم زبان نرسی برو مخب سپا و ایکاروان نرسی کہ تا اسیر نشانے بہ بی نشان نرسی گمان بر کارین بگذری بان نرسی</p>	<p>ز شہر زنگینی دل بہ ملک جان نرسی حقیقت نفس زمین و آسمان درہ عشق دور و زہ جس نفس سہل باشد ابل زبان عشق چہ داند فقیر شہر انجوت صدای بانگ جس میرسد و از دور نشان عشق چہ پرسی نہر نشان گسل حجاب سہ حقیقت ہمین توئی جامی</p>

<p>شور و گراگیزے شوق مگر از آوازی در عقل نمی گنجی در وصف نمی آوی هم از همه پنهانی ہم بر همه پیدائی دایمند همه خوبان سر مایند بیانی خورشید در خشان رلتاکی گل را ندائی گرد و زحمت شیدا صد عاشق ہر جا</p>	<p>بر لفظ جمال خود نوسے دگر آرائی عقل از چہ دریا بہا و صف تو اندیشید پنهانی تو پیدا پیدائی تو پنهان زان سایہ کہ افکندی بز خاک گل جلوه بے پردہ آب و گل مارا نتمائی رو ای گشتہ عیان ہر جا ہر جا کہ شوی سدا</p>
<p>جامی ز دہنی بکسل بگردی شو و بکلی باشد کہ کنی منزل در عالم یکتائی</p>	
<p>نماید از قرہ مجنون روان کند سیلے ز نام خاطر مجنون بہ محسب لیلی بہ کعبہ بردیدر با صد آہ و واویلے کہ ہر دم سویلے زیادہ دہ سیلے چہ سو و ازان چون دار و طہارت نہیلے بغرض ارض و سموات باید م کیلے</p>	<p>بہ زمین کہ نشانی ز خیمہ سیلے سکون و صبر چہ امکان چو تا عشق بے دعای فراغت ز عشق مجنون را گرفت حلقہ کہ یارب بحق این خانہ باب ز قمر اگر شستہ تہ زابد شہر گئے کہ بار دل خویش گر تو چہ ایم</p>
<p>غمان دل بکفت تست بندہ جامی را اگر چہ صف زدہ خوبان ز ہر طرف جیلے</p>	
<p>آسے ز دل بر آرم بر یاد و کجلا ہی</p>	<p>ہر تازنین کہ نیم جلوه کنان بر آسے</p>

<p>ہر ہفتہ دید آن با قانع شدم باہمی ازہ ورسیم اورا آن نیز گاہ گاہی دانسان کہ دید از گل دریا گل برسی در خون خاک غلطان فتادہ بیگناہی خواہم فگند سولیش ہمراہ تیراہی</p>	<p>چون کن دہفتہ نہ ہچون دہفتہ تسکین چلو پتہ پاید شوقم کہ در گذر با از خاک سہ بر آرم گر بگذرد نیجام زین در گذشت گوئی آن عمرہ زن ہر صد رحمت نم زوشتم ورد دل چو نامہ آرا</p>
--	---

جامی فگن بخواری خود را بجاک کوشش
باشد ہمیشہ رحمت سویت کند نگاہے

<p>میرفت در حقیقت حالتش تاملے بجز لبیلے کہ داد زلفت دامن گلے بر طوف جوی سر د و در باغ سنبلے خمرکز اوج طارم غرت تنزولے اسے واسی اگر کند لب علت تعللی تا دارم اند میان تو با خود تخیلی</p>	<p>میزد صغیر شوق خزان دیدہ لبیلی گفتار سرتال من آگہی نیافت با لطف قد ز کمت زلفت نیافتم گشتم چو خاک پشت دگر دی چو آفتاب آمد علاج علت دل بوسہ ز تو چیزے بجز خیال ز من در میان نماند</p>
--	---

خم گشت پشت طاقت جامی ز بار دل
بچارہ عاشقی کہ نہا رد تھلے

<p>شدمی گلگون مراد و از لبیت باہمی ہست با خط لعل سگونت مرین من</p>	<p>اسی ستر تک من ز علت باہمی گلگونے می بد خطت نسون بہر زوب عقل ہوسا</p>
--	---

در دودن از بر تو یک غاند در پیرون کے	جای کن چشم و دل کز نعل و در آسم
گر نہ لیے در محبت بود با مجنون کے	نیش لیلی خورد خون از دست آن محبت کے
شاید این حال بس دجلہ لیے مجنون کے	مردمان ز آفت چشم ز بکشتی نگذرد
ورنہ بود روز محشر ہر دورا مضمون کے	تا مہ مجنون من آب و در و در شہید

کے کند و رکوش نظم جامی ن سلطان حسن
گرچہ آمد در لطافت با در مکتون کے

خلوت خاصیت در کشادہ کے	سیرام را چاک کن ایجا در کے
گردت ز انجا گرفت ایجا در کے	دل و تاق تست جانان دیدہ نیر
یکدم اند چشم خون پالا در کے	خانہ رنگین تماشا را خوش است
پیش تنها ماندگان تنها در کے	گو پیر از درد تنہائی رقیب

سوزنا سے شکر کے از سر منہ
جاسے غمیدہ کو از پا در کے

عجب شمع فی دلا نامی عجب ماہ و لار کے	عجب مطبوع و موزونی عجب اور غنائی
ببخ شمع شبستانی لب لعل شکر فانی کے	بمزد آفت جانی بقامت سر و بتائی کے
درینا اگر تو بر حال من بیدل بخشائی کے	دلی دارم ز غم پر خون غمی دم زیدائی کے
اگر در قدم در سرش من رہنمہ فرمائی کے	اہل نزدیک دور از تو ام از خبر کم گزائی کے
بشرین چه باشد ز شکر خیزد بکشائی کے	بالب شد ز خون کے جام لعلت سحر چشمی کے

<p>عدت یاریت موزوں کرد قمار شیر عشق اساس عشق محکم گشت بنیاد خرد و یر دلم بس خلوت تاریک تنگ مدیاجان</p>	<p>قیامت خیزد اندر شہر اگر تاگر برون آئی انگینوں نے اٹھائے اٹھینوں نے اجبانی درون نظر چشم نشین یکدم جو بجائے</p>
<p>روای ہدم تو در برم طرب بادوستان خوشن ری رہا کن تا بیدر و جانے اندر کج تنہا نے</p>	
<p>خوش آنکہ وار ہا ندمارا زما ز مانی این در جمال صورت آرایش دیار جز در حقنور انیان از خود امان نیام اسرار عاشقان را ماند زبان بگر جز عشق ہر چہ گوید واعظ فراز منبر مجنون نامزد و لیے لیکن کا بزاز ایشان</p>	<p>روشن ضمیر پرے یا خوب و جوانی وان در کمال معنی آفالش جہانے یار بخش مارا یکدم زما امانے دردا کہ نسبت پیدا در شہر ہم زبانے آنرا فسانہ دان و او را فسانہ خوانی از بہر عشقاران فرخندہ دانے</p>
<p>گو نیکیت جامی آشوب عقل و نیت ماہیت کج کلا ہے سو نیت نکتہ دانی</p>	
<p>سے منظر حسن لایزال انور تجلی قدم را در شان کمال قست نازل رویت طرن من انہار ست</p>	<p>مرآت جمال ذوالجمالی رخسار تو احسن المہاسے آیات مکارم و معالے زلفت زلف من اللہ پالی</p>

	پایہ از عیار غیر فاسے بجز درد کشانِ لا ابا سے مشغول بود علی التوا سے	می خانہ کساحت جلاست احسرام حریم آن تیسند جامی بو طایف تفرع
	باشد بہ حوالہ عنایت روزے برسد بدان حوالی	
	فارغ از زاهد منافاتے کل شے ارادہ مرا سے لیس الا اعزاد و قاتے لیس الا اجل حالانے من و آن دل بہ خرابانے نے طریق السوی کہا ہے	عاشق و زندم و خرابانے در شہود کمال حسن بزل کل وقت ارے مجاہ کل حامل اذوق بلوا ہ در خرابات عاشقان شبِ روز جزئے کشیم دی گو کشیم
	با خرابایستان کشین جامی مگذر از صوفیان طامانے	
	لا طیب لسا و لماراتے اور قیستے و تریاستے حیث اجرا لدبوع اہباتی قاض اقداحسم کا حد ہے	خستہ زخم خستم ای ساتی بادہ نم زودہ نکلن در جام در و نوشان چو در و من وین بسکورا اند خون دل ز غم

<p>زیر این سقف نیلگون سما مخت جبر در دستا نے</p>	<p>ایکجا بروی خمیده خویش بے تو پیش از حدیث جامی</p>
<p>شما بالو گفتم درستم قس علیما سمعہ الباقی</p>	
<p>غریبے بے لعیبے خاکساری چو شمع از سوز دل شب زلزلہ آری ندارم غیر ازین کاری دیگر بخشا بر پریشان روزگاری چو گیری بر دل آشفته کاری ز خردان خردہ بنو و عیب عاری رنج زردی و چشم اشکباری کشید بر دل یاکت غبارے</p>	<p>کیم من بدلی بے اعتباری جو برق از آہ گرم آتش افروزی بدل تخم غم عشق تو کارم پریشان شد ز عشقت روزگارم ز رفقت کار من آشفته گشاد ز من گر خردہ آمد لکن عیب تسلیج آوردہ ام پیش تو نیک کم از خاک دم حیتت کرن</p>
<p>باہ سرد خود خوشبائش جاسے کزن و سے برود آخربارے</p>	
<p>جان فرسودہ ام از تیغ ہستم زنجیری ز پیش من تو انست کہ کم زنجیری چشم برزاق تو دارم کہ قدم زنجیری</p>	<p>ما کیم خاطر آسودہ بغم زنجیری گفتہ کم گنت زنجیر زنجیری بسیار گر چہ دید لبی زنجیر چشم قدرت</p>

<p>که بجزئی دوسرے کیا ترسے رنجہ کنی عدم آن بہ کہ بصرای عم رنجہ کنی کہ بودستی بی قلم ز کرم رنجہ کنی</p>	<p>از عجم نام تو چرا ہم پر شود تنگ شد شہر و جو و از تو قیدیا من ستم از دست گو باشد کرم ہنسینو کو</p>
<p>جامی از دیدہ قدم کن چوری پروریا حیث باشد کہ با خاک حسرم رنجہ کنی</p>	
<p>دل میفری جان می رسائی خود را بہ مردم تا کے نہائی ای عمر رفتہ آخر کجائی افغان ز دوری آہ از جدائی تا با نعم تو کرد آشنائی در آشنائی صد بدوشنائی</p>	<p>از سبزہ بر گل خط میفرائی ہر دم چہ آسے از دودہ دروہل شد عمر آخر در حبت و چونیت دور از تو چاتم از تن جدا شد صد شولہ از دل بر زوزبانہ شد روشن این برین کہ باشد</p>
<p>جامی مکن پس از مہر خوبان چون با دل خود پس می نیائی</p>	
<p>از ہمہ و بخدا آگہ آسودہ سوشے حیث باشد کہ بکوش حدیث بودہ سوشے اگر شوی دیدہ در اندیدہ لغت بودہ سوشے زان چہ حاصل کہ بتلبیس زان بودہ سوشے</p>	<p>تا کے از خلق ایہر غم بہودہ شوی روز و شب در نظرت سو خزان بجرم خواب گداز کہ در تخمین زندہ دلان مستغنی چہ تکامل کنی اگر طلب</p>

<p>لکن بخواند درستی که درین تیره متنا سی در کاستن هستی خود کن که چو راه</p>	<p>تا زنی چشم بهم زیر قدم سود شوی چون شوی کاسته شک نیست که افزوده</p>
<p>چاسم از قهر سیی بیست نرسید تا خوش از بود و غمناک ز ناپوده شو</p>	
<p>ای صبا گر یاد مجوران باشد و شوی جوی اشک من روان زان تنگ پنا نمزه تیره دل سختش بی قلم بست داومی خواهد زلم از ظلم بجای شاه آستان قهر شیرین رامیارا امی ملک گر کند در سینه من مبر جا محکم چو کوه</p>	<p>از من بیدل طفیل دیگران یادش کاش یکدم ره بیا مهر و آوازش ما کی در کف ز دنیا تیغ فولادش شوکت شایه ز زون بادت اگر آوازش خبر پان شک که رنگ خون فریادش یک فسون برود می بین گاه بر یادش</p>
<p>از فراموش کاریت جامی به فریادست کاش گه گم یادش کنی تسکین فریادش و بی</p>	
<p>وقت گش می نظر دولتیت تا دانی کیش کل زمان دارد ترکس کور در گمان در جنان که بکس عهد مهر به شکست جابه و چشمت خوبی جاودان نمی ماند می نشانم اندر دل مهر فاست لکن</p>	<p>دولتی چنین در باب اکبر دولت ارز کروه صد مسلمان راز خنه در سلمانی نیک نیک بر عهد سخت است پیمان داد بے نواریان و پیش از آنکه نتوانی دائم این نماند آخر برده پیشانی</p>

<p>دہ کہ فاش خواہد شد و انعمای نہا</p>	<p>می گم ز ہجرات سنبہ چاک چون لاله</p>
	<p>عرضہ بیان چاکے عصہ کے ارزد بہر بود و تا بودش خویش را چہ رخانی</p>
<p>چاکم جو گل فگندہ برامان چہ میرو از جو تبار و دیدہ گریان چہ میرو ای مشکل تو سو بر خشان چہ میرو تور و توادہ سو بیابان چہ میرو</p>	<p>بازم ز دیدہ اسے گل خندان چہ میرو سہر و وجاہے سہر و بجد جو تبار نیست از اشک کسرخ و دیدہ ناکان اہل شد شہرے عزاب میشود ای مشکبو غمرا</p>
	<p>جامی تواد چون تن بخان ز ہجر تو تن را چہین گدازشتہ ایمان چہ پیری</p>
<p>جان در بان تو چون زر و زرنگ گوئی ای گلبرگ تر عالی ز گلشن آمد ایکہ بر لاف شکاران تا دک افکن آمد در ہر ہفتا چاہستادان یک فن آمد فاسد گوئی بقصد کشتن من آمد پاک دامن رستی اما چاک دامن آمد</p>	<p>وز اہل چاکم در دن از خیم روشن آمد عمارین از آب لطافت نازہ می بنیم ترا ز استخوان نامہا و اسیب پیکان ترا چون لبخ و جانفزا چون چشم خود در کشی قصہ ناکشتن من گفتم ای قاصد دوست ای بکوی خوب رویان رفتہ با و امان پاک</p>
	<p>جامی از آزادی آن سہر گلرخ لب بستند چون درین بستان زبان آور چوسن آمدی</p>

<p>تباہی ہمہ جوان کہ تا زمین جہانی دلی چہ سو کہ قدر جمال خویش سنی بے شوق شور جہانی بخیزد آفت جہانی بطاعت نامت و پادشاه پرورد جہانی گیسو برین کے پیکر نہ میگذرانے کہ خوانیم سگ در گریہ سو خوش جہانی</p>	<p>لو شمع مجلس لعلی و شاد عالم جہانی عجب صبح و شبی عجب مجلس و مجلس بکبر صورت عینی بفرز آفت جہانی بسوی گیسو ستانہ آفت زین جہانی خندک کہ زینج از نعمت میگذرانم لکویت سگ خود خوان برین شرم جہانی</p>
---	--

صفت حسن تو گفتن چه حد چاہے بیدل
 بہر کجا کہ رسد فکر او تو بر تر از اسنے

<p>چارہ وصلست پرانگیز خدا یا سبجے عاقبت نغمہ ادبش آن موج رساندش بے و مہدم میرسد از شمعہ بحسرم ادبے ہرگز از بلیس این باغ نوای طری نکتہ از تن رنج من احساس ہے کہ نہ روزے شودم وصل میرسد ہے</p>	<p>زارم از وقت شیرین دہنی نوش ہے جان کہ در موج غم افتاد حد از ان بے چون نیاید اب بزم وصال از سن سخت بانو و غم مرغ و دم زانکہ بخواست سوخت از تاب غمش جان و دم کہ طلب طلب روزی کا ششم این کرد آخر</p>
---	--

جامی از راه طلب مانند ہے حسرت آورد
 گردہ مطلوب حد آید ز درخش ہے طلبے

<p>از دم عشق کو فریاد و فغانے فغانے</p>	<p>ہر سرور برقن من گزبانے داشتی</p>
---	-------------------------------------

بستر راحت نخواهم تا محبتش آن پهلوان دشمنی معذرت با صبح بخیزد بیای مرا مهرز با قدر عنایتی گو بودی بسنتی از نغبت جان تو ای کسی خریدن فصل بخت بیماری و خوش بودی کز آنکه گو	بر درخت بالین ز خاک آشنای و در گرچه من دل در گف نامهربانی و در گر ز گل رخسار و از غنچه دهانی و در طالب وصل تو بودی هر که جانی و در گوشه چشمی مجال ناتوانی و در
---	--

با دوروزه زندگی جامی نشد سیر از محبت
و هر چه خوش بودی که عمر جاودانی و در

ببین سایه چتر فلک سا خد او ندهد ز باران رشک آن دوستان بگردان همایون کج جان رسید آنچه ز کار کله چون کج ندهد من این جور شد پیش نگو ندیم که شوخست چون دید او دید چو پاکانش پسندیده یارب دامن	نهر اسان غیرت چنین ز ترکان هر که آمد در بر و مندی نهال آرزو شد چرا این طلس فروزه در پایش ننگی که پیش چادشان جلش از جوارا کرد مسلمانان نیاید را با هم عشق و در بیزاد از نادانان خسترا از هر چه
--	--

پدر دارا نیمه مهر و محبت تا که ای جامی
چو با نادزنی آرزو جوان سر به فرزندی

باشد از شره بر پایا مشرب ندان جان لافت کم خون که تله شیب و مردان	عیب تمدان مکن اینخواه ز بی انصاف ایکه از شیوه مردان فدایم لا
---	---

<p>اہل صفوت نکلندش بعفا و مساکے فاعہ وقتے کہ بقلاب رسد صرافے گر بہ فریاد فغان سفت سما بشگافی کے بود نظم و قوائے بقتایق وانی</p>	<p>نماز اوصاف من فمانشود مساکات امتیاز سرہ و قلب جهان دشوارست لب فرو بندگہ جز رزق تو نازل نشود جامی انشا چہ کنی در غزل اسرار اول</p>
<p>برتن جملہ نشینان حقایق تنگ است ہر شعارے کہ تو از شعر عبارت پانے</p>	
<p>نے زلیلے پاسے می بنیم ریلے یا کرام النبی لانا سو اعلیٰ در ضمیرم مہر لیلے تاسے کے اینا صا و قمتا ارسل اے ست لیلی ام نہ خم دیدم زمی لیس نے قلبے سو لیلے شے</p>	<p>چند گروم بہر لیلی گردے گر بہریم در غم لیلے خویش بر زبا غم نام لیلی تا بہ چند ایکہ از لیلے ہی گوئی نشان دیگران از خم می مستندون ہر چہ جو لیلے برون کردم دل</p>
<p>دایہ جامی ہمیں لیلے بود گرنہ پید دایہ خود دای وی</p>	
<p>کہ بہت چلے و گھر ترز چلے وسے زلاشکہ بود پیش اہل دل لاشی نکر وہ یک قدم از شاہ راہ امکان</p>	<p>رشخ چلے نشین دور باش و جلد و سلوک دای خود خوار فقرا پیر است نشان چہی دہرا از شاہ بارگاہ قدم</p>

<p>زرد روان طریقت نہ پامی و پیرے کہ مرغ اونس ہوا سیکند از ان پرے سوارش یکے از دم دیگر از رے</p>	<p>نہال میں لو کہ سودای سروری دار مجوی حالت مشان ز بانگ پرے آہ ز خود کردہ سفر یکد و گام اما ہست</p>
	<p>بہ شیخ شہر مدار و ارادے جاسے مرید عشوہ ساقیت او د نشوہ می</p>
<p>نداشتیم من بیدل خرابین تنہا ہی نیرم بے تسکین خویش سودا چو بردر تو نشان یا ہم از کف پاک کہ در زمانہ ندرایسے بحسن ہمتائے ز فکر قامت در خسار سر و بالائے بد مدہ دل و جان می کم تماشائے</p>	<p>شعیدہ ام کہ زمین یاد کردہ جائے کجا کند چو تو نے یاد چون منی ہیات ہزار بوسہ زخم زار رو پاک بوسے دل ز ہر و وجہان در نعمت از ان یکتا ہزار ہر دو گل از باغ خاطر مست تربیح خانہ رونہ تشویش باغبان</p>
	<p>مدہ بعشوہ صورت عنان دل جامی کہ بہت دریں این یرودہ صورت آرائی</p>
<p>کند سوے گرفتاران نگاہی کہ دستے آفتابے بود و ناہی بطوبے کے رسد شلخ گیاہی نئے بینم ازین افزون گناہی</p>	<p>ز چہشت چشم آن دارم کہ گاہی فروغ روی تو از یاد من برد قرماند از قدرت بوستان سرد بجز رو سے تو گر دیدست چشم</p>

<p>ز آب دیده سوت نمدر خواب که دید از صبح صادق تر گواهی</p>	<p>اگر بپذیری اینک می زستم گواه آه سردم صبحدم بس</p>
<p>ندایم در دل جامی چه سوزست که آسے مے کشد باز و چه آسے</p>	
<p>الیک استنادی الیک اعتماد که صد همان دمان یاد آتش شاد که جان دادم از عشق و دادم عماد که سلطان داد و شاه و داد ز طے بیابان و قطع بواد</p>	<p>مرد تو ام زانکه جان را مراد عجب و لفر و زے عجب خاز شور عجب کیند جوئے عجب تند شو بدا و تو تا زم و داد تو و رزم چو در کعبه رویت نه بینم چه حال</p>
<p>جمال تو نادیده جان داد جا مے ز مے نا امید مے ز مے نا مراد</p>	
<p>بران آدای کرد آتش زنی بپاسے خشم بر آوردار یعنی ملک انس و جن بسند نشینی بود در چشم ناز انسان گینی بر افشان سو نیانه آسینی زویر این گیاه از هر زینی</p>	<p>بکوی می فروشان خروه بینی که از جل سال طاعت دست شویست نگینے داشت جم کزین آن بود بیاساتی که هر قطره مے غسل اگر دامن تصدوت بدست است نعمش را سزای بے کینت باید</p>